

2016 YTONG MİMARİ FİKİR YARIŞMASI

'YERSİZLİK İÇİN BİR YER'

'Mülteci çevrelerindeki dünyanın kurallarının ansızın geçerli olmadığını hisseden, kendilerini giderek istisna bir konumda bulan toplumsal ya da toplum dışı.'

Hannah Arendt

Savaş, politik ve kültürel diğer nedenler dolayısıyla ülkesinden ayrılan/ayrılmak zorunda bırakılan ve korku ve endişe taşıyan insanlar, göç eden, sığınmacı, mülteci, muhacir gibi isimlerle ötekileştirilirken aslında sadece özgürce yaşamak için 'bir yer' ararlar. Ülke-toprak-vatandaş bütünlüğü içinde yerleri yoktur. Bir yere ait değillerdir. Fakat insan doğası gereği kendini bir yere ait hissetmek ister.

Yer: doğanın ve yapılı çevrenin ürettiği ölçüde var olanıdır. O görünen olmaktan öte deneyimlendiği ölçüde mekansallıdır. Kişi mekâna müdahale ettiğinde mekânda kişiye müdahale eder. Aralarında bir iletişim oluşur. Bu zamanla mekânsal aidiyet haline evrilir. Bu durumda birey deneyimlediği yere kendini ait hisseder. 'Non-lieu (yok-yer) kavramı geçicilik üzerine kuruludur.' (Marc Auge). Mültecilik hali de öyledir. Geçicilik; 'yersiz'in yer arayışından kaynaklı hareket halinden doğar. Mültecinin geçici hali ile yerin geçici durumu nasıl ilişkilendirilebilir? Yersizlik sorunu yersiz araçların mekânlaşması ile ele alınabilir mi? Ulaşım aracı olarak bir vagon -geçicilik durumu ile- bir 'yok-yer' olarak mültecinin mekân yönetiminde onun yersizlik sorununu çözebilir mi? Bizim ön görüşümüz, yer duygusu hissettirmeyen bir 'yok-yer'i kullanıcı deneyimleri ile 'bir yer'e dönüştürmek ve kullanıcının deneyimleyerek yönettiği mekân ile arasındaki aidiyet ilişkisini güçlendirmektir.

Prototip olarak seçilen alanda(Haydarpaşa garı), atıl durumdaki vagonları masterplanda tekrar ele alarak bireyin en temel ihtiyaçlarına; sosyal ve barınma ihtiyaçlarına alternatif önerdik. Mimari olarak vagonlara yapılan müdahaleler ve bir araya gelme biçimleri üzerine düşünüldü ve bu bir araya geliş sisteminin daha büyük ölçekte diğer atıl durumda olan garlarda da uygulanabilmesi öngörüldü.

Masterplanda sosyal ve barınma mekânları biraradalık durumuna yoğunlaşarak tasarlandı. Politik ve sosyal, kültürel durumlar, geçmişleri ve karşılaştıkları zorluklar 'sosyofobi'ye sebep olduğundan birliktelik ve bireysellik hali onların mekânsal yönetimine bırakıldı. Barınma mekânları, özel mekânlarında vakit geçirirken, ortak alanlar dışında da sosyal ilişkiler kurabilecekleri barınma birimlerinde 'arakesitler' düşünüldü. Deneyim yolu ile sosyal ilişkilerini yeniden kurabilecekleri ve iletişimlerini arttırabilecekleri kesitler yaratıldı. Özel-kamusal alan sınırlarının irdelenerek farklı ara kesitler üzerinden sosyal, kültürel farklılıklarını ifade etme ve kendileriyle aynı konumda oldukları insanlar ile aynı payda da buluşma durumları üzerinde çalışıldı.

Kamusal alanlara geçişte ve özel-kamusal geçişlerde ara geçiş mekânları dinlenme ve yeşil alanlar düşünüldü. Ortak mekânlarda ihtiyaçlarını giderebilecekleri ve vakit geçirebilecekleri kesitler yaratıldı.

Barınma mekânları, çocuk sayısının fazla olması göz önünde bulundurularak 'çok çocuklu aileler' ve 'birey' olarak kullanımlar olarak düşünüldü. Çocukların eğitimlerine de devam edebilecekleri eğitim mekânları, gelecek yardımların alındığı, insani ihtiyaçların giderilebileceği mekânlar, dil eğitimi alabilecekleri ve verebilecekleri yemekhane, kütüphane ve buraya nasıl yerleşebilecekleriyle ilgili bilgi aldıkları mekânlar ile masterplanda öneri geliştirildi. Gelen yardımlar, gelecek diğer yemek ve ihtiyaçlar servis yolu olarak bir aksta planlandı ve yemekhane ve depo alanları ile ilişkilendirildi.